

VALÄR I KLASSRUMMET

Efter valen 2014

NR 3 OKTOBER 2014

UR:S VD ERIK FICHTELIUS • ELEVORGANISATIONER OM INFLYTANDE • SÅ HÅLLER DU ENGAGEMANGET LEVANDE • REKORDÅR FÖR SKOLVAL 2014! • SÅ GICK DET I SKOLVAL 2014 • RÄTTVISA LÄRARE SPELAR ROLL

**MATERIAL OM
DEMOKRATI
OCH INFLYTANDE
I SKOLAN**

HEJ LÄRARE!

Det här är det tredje och sista numret av **Valår i klassrummet**

– ett magasin som vänder sig till dig som är lärare med tips och inspiration inför och efter valen. Under supervalåret 2014 har vi tagit fram tre nummer med olika teman som skickats ut till landets alla högstadie- och gymnasieskolor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har fått regeringens uppdrag att under året främja ungas intresse för demokrati samt deras möjlighet att delta i politiska processer och i samtal om politik i skolan. Det har vi bland annat gjort genom att organisera skolval inför Europaparlaments- och riksdagsvalet, tagit fram ett metodmaterial om demokratiska samtal i skolan och att tillsammans med UR (Utbildningsradion) ta fram magasinen – **Valår i klassrummet**.

Nu är valen över men skolans demokratiarbete pågår ständigt, därför vill vi i det här numret tipsa om hur skolan kan fortsätta att stimulera engagemang och intresse för politik och samhällsfrågor även när det inte är valår. I magasinet hittar du exempel på metoder och material om demokrati och inflytande som kan användas i klassrummet. Vi har även samlat erfarenheter och tips från aktörer i både offentlig sektor och civilsamhället, som alla har erfarenhet av att arbeta med demokrati och ungas inflytande på olika sätt. Magasinet innehåller flera spännande intervjuer, bland annat med UR:s vd Erik Fichtelius där han berättar om deras demokratiuppdrag och vilket stöd UR kan ge skolorna.

Ungas inflytande är ett av tre prioriterade fokusområden i den nya ungdomspolitik. På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ansvarar vi för flera av de insatser som ingår i det ungdomspolitiska handlingsprogrammet. Ta gärna del av det material vi tar fram samt de utbildningar och konferenser som vi arrangerar – där finns mycket matnyttig kunskap!

På vår webbplats hittar du information om vad som är på gång hos oss, där har vi även samlat tidigare nummer av *Valår i klassrummet* samt länkar och extramaterial som du kan ta del av.

Eva Theisz, ställföreträdande
generaldirektör, Myndigheten för
ungdoms- och civilsamhällesfrågor

VALÅR I KLASSRUMMET

© Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor 2014

projektledare Emeli Hedenström

redaktör Anna Holmlin Nilsson

text Anna Holmlin Nilsson, Emeli Hedenström,

Henrik Karlsson och Linus Källander.

Övriga skribenter anges intill respektive text.

textredigering Ingrid Bohlin

grafisk form Christián Serrano

omslagsbild Jörgen Wiklund/Scandinav Bildbyrå

tryck EO Grafiska

distribution Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

Box 17801, 118 94 Stockholm

tfn 08-566 219 00

e-post: info@mucf.se

webbplats: www.mucf.se

Utgivare

Magasinet ges ut av Myndigheten för
ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)
och Sveriges Utbildningsradio AB (UR).

Innehåll

VALÄR I KLASSRUMMET 1 & 2

Nummer 1 och 2 av magasinet kan du hitta på webbplatsen:

www.mucf.se/valar-i-klassrummet

04

VALÄR I KLASSRUMMET:
Demokratiarbetet i skolan

16

Rättvisa lärare spelar roll

28

Två elevorganisationer om inflytande i skolan

06

Vd på UR
Erik Fichtelius

18

Så håller du engagemanget levande

32

TIPS PÅ MATERIAL:
Svea, Sverok, Sveriges ungdomsråd och SKL

07

Rekordåret 2014

20

Från skolbänk till talarstol

33

TIPS PÅ MATERIAL:
Riksdagen, Valmyndighe-
ten och Centrum för lättläst

08

Skolvalsresultatet i undervisningen

22

Max18skolan

34

TIPS PÅ MATERIAL:
Europahuset och Europa direkt

10

Demokrati och inflytande – inte bara en valfråga

24

Mediers betydelse i en demokrati

35

TIPS PÅ MATERIAL:
Program från UR

12

Material från MUCF

25

Forum för levande historia

39

TIPS PÅ MATERIAL:
Erasmus+

14

Nationell ungdomspolitik

26

DropOuts

Demokratiarbetet I SKOLAN

Möjligheterna att fortsätta utveckla och utmana de diskussioner och det engagemang som valåret har genererat är många. Både i och utanför skolan. Kommunerna och de föreningar som verkar i er kommun kan vara en resurs i arbetet. I det här numret av *Valår i klassrummet* fokuserar vi på vad skolan kan göra för att stimulera intresset för samhällsfrågor även efter valet och när det inte är valår.

Skolväsendet vilar på demokratins grund.

I utbildningen, i såväl grundskola som gymnasieskola, ingår att förmedla kunskap om och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna i det svenska samhället. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att leva och verka i samhället. Skolan ska i detta arbete stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar, ge kännedom om närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv samt låta elevernas värderingar komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

I skolans uppdrag att förmedla, förankra och gestalta grundläggande demokratiska värden betonas att det demokratiska uppdraget är ett kommunikativt uppdrag. Olika former av samtalsmetoder och verktyg ska användas för att visa vad ett förhållningssätt utifrån värdegrunden kan betyda i praktiken.

Skolan ska vara öppen för olika uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Varje elev ska få möjlighet att finna sin unika individualitet för att därigenom kunna delta i samhällslivet. Skolan ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Därför är

det också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika ställningstaganden.

Utbildning handlar både om att utveckla kunskaper och värden. Ett valår erbjuder många möjligheter att väva in de offentliga samtalen om politik och demokrati i undervisningen. Skolan har ett viktigt uppdrag att fostra medborgare både när det är och när det inte är valår.

Utgångspunkten för det ständiga arbetet med att utveckla verksamhetens kvalitet är att de nationella målen uppfylls. Ytterst handlar det om att eleverna ska ges goda förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. När personalen utgår från elevernas förutsättningar, behov och intressen läggs grunden för deras inflytande.

Fortsatt arbete efter valen

I magasinet hittar du tips på material samt artiklar och intervjuer som kan användas i klassrummet även efter valåret. Här finns exempel på hur skolan kan arbeta med demokrati-, tolerans- och värdegrundsfrågor, med elevinflytande och internet som en arena för

om VALÅR I KLASSRUMMET

I detta nummer hittar du artiklar, intervjuer, tips och länkar till informationsmaterial om hur skolan kan fortsätta sitt arbete med att stimulera intresset för samhällsfrågor även efter valen och när det inte är valår. Du får även tips på var du kan få tag på resultatet i de olika val som genomförts under supervalåret.

Förhoppningsvis kan magasinet ge stöd till dig som lärare, oavsett på vilken nivå du arbetar eller vilka förkunskaper du och dina elever har!

att driva frågor samt med vikten av ett källkritiskt förhållningssätt. Vi tar upp hur skolan kan väcka elevernas engagemang genom att lyfta frågor som eleverna själva

modligen inom ramen för ämnet samhällskunskap, men demokrati-uppdraget vilar på hela skolans verksamhet. Det är därför nödvändigt att arbetet sker inom skolans

alla ämnen, vilket ligger väl i linje med uppdraget att alla elever, i såväl grundskola som gymnasium, ska ges möjlighet att arbeta ämnesövergripande.

”Skolan ska vara öppen för olika uppfattningar och uppmuntra att de förs fram.”

brinner för och därigenom stimulera deras fortsatta engagemang i olika samhällsfrågor. Bland annat kan skolan arbeta med teve- och radioprogram från UR och tillföra nya kunskaper genom ljud och bild och på så sätt släppa in fler röster i klassrummet.

Det mesta av undervisningen i demokrati-, tolerans- och värdegrundsfrågor genomförs för-

Skolverket (2011). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011.

Skolverket (2011). Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011.

Skolverket (2012). Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet.

Skolverket (2013). Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder.

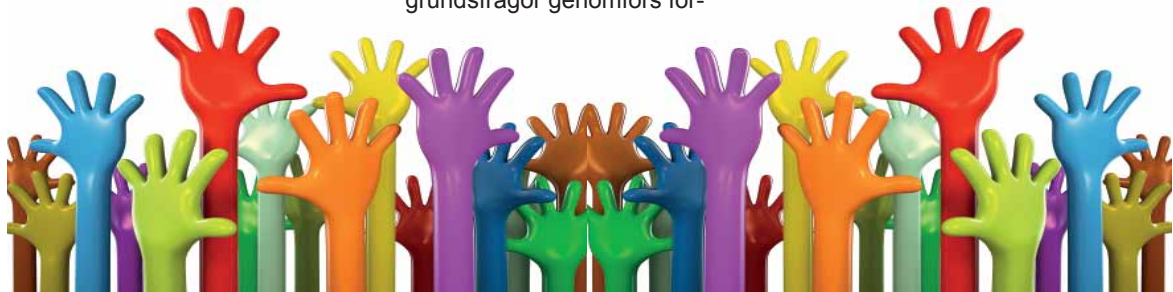

foto: UR

Verkställande direktör på UR

Erik Fichtelius

UR arbetar utifrån ett uppdrag som säger att de ska försvara det demokratiska statsskicket grundvärden och ta avstånd ifrån rasism och främlingsfientlighet.

– Att arbeta med demokrati ligger i vårt uppdrag, liksom i skolans. Om vi kan göra program för alla målgrupper, från förskola till vuxenutbildning, som gör att medborgarna får en bättre insikt i hur samhället fungerar och kan förstå och orientera sig i det. Då har vi stärkt medborgarrollen.

Erik betonar att UR:s arbete kring tillgänglighet är ett väldigt viktigt uppdrag som de har och något som de är stolta över. UR:s arbete utgår från två aspekter på tillgänglighet:

– Den ena är upphovsrättslig och den andra är fysisk. Den upphovsrättsliga innebär att programmen ska vara fritt tillgängliga på nätet under sin livslängd som är minst fem år. Men tillgänglighet innebär också att de ska vara lätt sökbara, det vill säga att det ska vara lätt för målgruppen att hitta. Vi har bland annat klassificerat alla våra program för skolan utifrån läroplanens ämnes- och årskursindelning.

Den andra formen av tillgänglighet är fysisk och handlar om att vara tillgängliga för till exempel människor med olika funktionsnedsättningar eller med olika språk.

– Exempel på sådana program är *Sexbyrån*, som är sexualkunskap för särskolan, eller program som är tillgängliga på olika språk, exempelvis *Lilla aktuellt teckenspråk*. Det kan också vara program som finns på olika minoritetsspråk som soma-

liska, pashto eller romani chib. Detta möjliggör för elever i en klass att titta på samma program, fast på sina egna språk.

UR arbetar på ett pedagogiskt sätt med sina målgrupper före, under och efter sina produktioner.

– Vi vill på ett systematiskt sätt i vårt programutvecklingsarbete relatera till, och arbeta tillsammans med, aktiva pedagoger som försöker definiera vilka de största behoven är inom utbildningsväsendet just nu. Genom det här arbetet kan vi definiera stora ämnesområden.

Ett stort sådant ämnesområde är demokrati, men även läsförståelse, matematik och naturvetenskapliga ämnen (NO). Erik berättar att när de sedan gör programmen så vilar de på en vetenskaplig pedagogisk grund med exempel på olika modeller för inläring som den erfarna pedagogen ser och kan använda.

– Detta resulterar i framgång för eleverna eftersom det finns en pedagogisk medvetenhet genom de förstudier vi gör och att det finns en pedagogisk redaktör till programmen. När vi sedan har gjort programmen är vi, med hjälp av våra mediepedagoger, ute i skolorna och berättar vad vi gör och får återkoppling på det.

Program om demokrati och val

– Det mesta av det vi gör har lång hållbarhet för att kunna användas även efter valet medan några punkt-

insatser är mer direkt knutna till valet, till exempel våra debatter där vi såg till att göra det med ungas röster och med ungas perspektiv samt att det handlar om skolan. Vi har bland annat försökt bygga upp en verksamhet i vår Youtubekanal, eftersom vi vet att ungdomar inte alltid tittar på linjär tv.

Erik nämner flera exempel på program som UR gör kopplat till val och demokrati. Under hösten kommer serien *Diktatorn* som är en gestaltning som Erik tror kommer att ha lång hållbarhet. Sedan tidigare finns även serien *Dröm om demokrati*.

– Gestaltning handlar om att väcka känslor och genom det uppmuntra till diskussion. Vi har inte diktaturer på så nära håll längre. Att få möjlighet att genom serien *Diktatorn* få känna hur en diktatur luktar och känns hoppas vi ska ge eleverna en djupare förståelse. I serien *Dröm om demokrati* vill vi med olika berättelser och gestaltningar få eleverna att inte bara förstå meningen med demokrati, utan också att vara emot främlingsfientlighet och rasism och inse meningen med att vara politiskt aktiv.

UR har också gjort serien *De obe-kväma* om olika aktivister som utgår från engagemang i sakfrågor eller ideologier.

– Att beskriva deras sätt att arbeta och deras drivkrafter är också att visa hur man kan engagera sig i politik. Det är ett sätt att vara demokratimotiverande.

Läs mer om UR:s program och demokratisatsningar på s. 35–38.

Rekordåret 2014

SKOLVAL
2014

Under supervalåret 2014 har skolval anordnats både inför valet till Europaparlamentet och inför riksdagsvalet.

Förutom att det skett två skolval under samma år så var det första gången som skolval inför Europaparlamentsvalet har anordnats nationellt. Dessutom slog

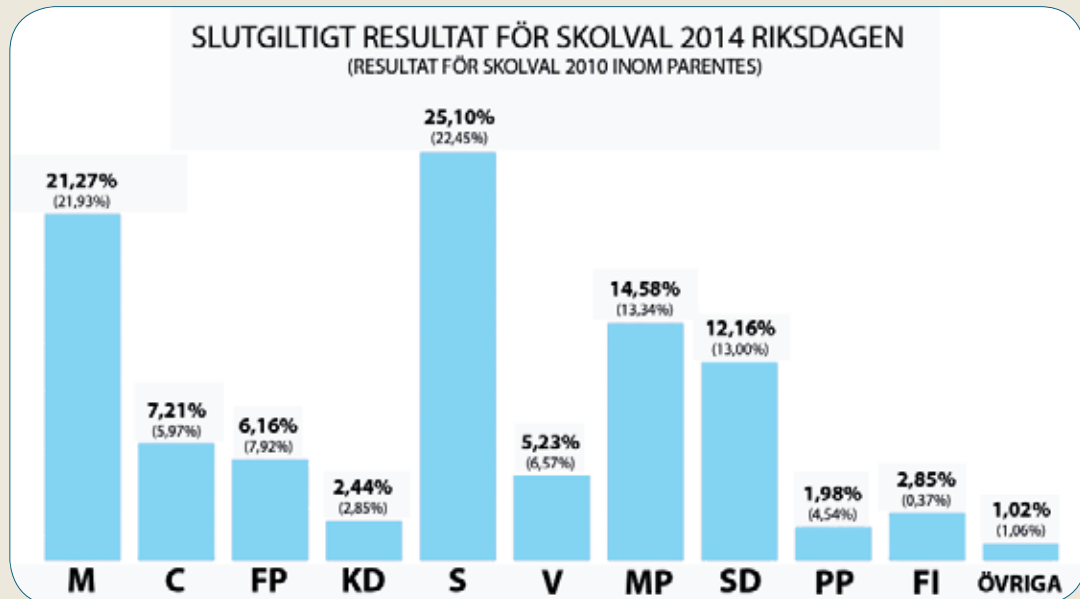
skolvalet inför riksdagsvalet rekord i antalet deltagande skolor – vilket superskolvalsår!

Så gick det i skolvalet – inför riksdagsvalet!

Projektet Skolval 2014 har drivits av Sveriges Elevkårer, Sveriges Elevråd och Europeiska Ungdomsparlamentet på uppdrag av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

- **1 800** skolor anmälde sig till Skolval 2014.
- **1 629** skolor rapporterade in resultat.
- Över **360 000** elever röstade.

Tips! På webbplatsen kan du se de nationella resultaten för Skolval 2014 (Europaparlaments- och riksdagsval). Du kan även se resultaten på läns-, lokal- och skolnivå. www.skolval2014.se

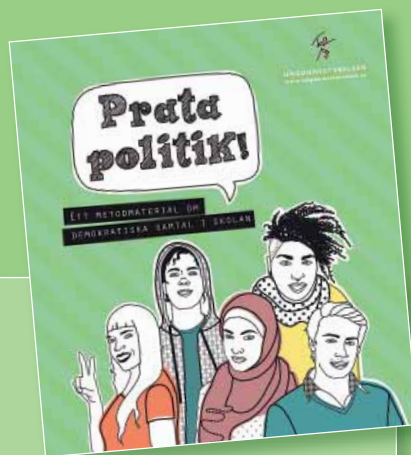

M – Moderaterna, C – Centerpartiet, FP – Folkpartiet liberalerna, KD – Kristdemokraterna, S – Arbetarepartiet-Socialdemokraterna, V – Vänsterpartiet, MP – Miljöpartiet de gröna, SD – Sverigedemokraterna, PP – Piratpartiet, FI – Feministiskt initiativ.

i under visningen

Om ni under våren eller hösten har arrangerat ett skolval så ger det stora möjligheter till diskussion genom att analysera valresultatet och utvärdera skolvalsarbetet tillsammans med eleverna.

I metodmaterialet *Prata politik!* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor 2013) hittar du tips på metoder för att utvärdera ert arbete med skolval och andra aktiviteter kopplat till riksdagsvalet. Där finns också tips på diskussionsfrågor kring skolvalsresultaten.

Ur *Prata Politik*: Hur blev det?

Även om valresultatet från skolvalet inte påverkar hur landet styrs så är det viktigt att ta det på allvar. Eleverna har lagt ned tid och engagemang på att rösta och det ger en möjlighet att reflektera över valprocessen och de aktiviteter som har genomförts.

Exempel på diskussionsfrågor kring skolvalsresultaten:

- Vad har de lärt sig genom att delta i skolvalet?
- Vilka frågor tror de unga människor tycker är viktiga?
- Vilka frågor tycker de själva är viktiga? Varför?
- Spelar det någon roll att skolvalet inte är ett riktigt val, hade man röstat annorlunda i det riktiga valet?

- Hur skiljer sig resultatet i er kommun från resultatet i riksdagsvalet? Varför då?
- Vilka frågor tror eleverna är viktiga för vuxna när de beslutar vilket parti de ska rösta på? Skiljer det sig från vad de själva tycker är viktigt?
- Är det viktigt att rösta?
- Finns det andra sätt att påverka?

Tänk på!

Integriteten

Valhemlighet innebär att inte heller elever i en diskussion om skolvalet behöver berätta vilket parti de röstat på.

Gå igenom tillsammans

Det kan vara en bra grund för diskussion att tillsammans med eleverna gå igenom skolvalsresultatet, både från er skola och från hela landet.

Prata politik!

Inför valåret fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor i uppdrag av regeringen att ta fram ett stödmaterial till lärare om politisk information och politiska partier i skolan. Uppdraget resulterade i materialet *Prata politik!* – ett metodmaterial om demokratiska samtal i skolan.

Syftet med materialet är att stimulera samtal om politik, att inspirera och ge stöd både inför och efter att 2014 års olika val är genomförda. Det kan man göra genom att lyfta frågor om politik och olika partiers ideologier och om ungas inflytande och roll i ett demokratiskt samhälle. Stora frågor som unga berörs av i sin vardag, både i och utanför skolan. Stora frågor som även berör ungas liv mellan valåren.

I *Prata politik!* hittar du bland annat:

- Olika förhållningssätt och perspektiv på hur skolan kan utveckla arbetet med politisk information och partiernas närvaro i skolan.
- Tips på metoder för att utvärdera arbetet med politik i skolan.
- Intervjuer med lärare och exempel på hur skolor i olika kommuner har arbetat med politik i skolan.

Ladda ned *Prata politik!* på: www.mucf.se

På vår webbplats kan du även lyssna på intervjuer med rektorer, lärare och elever.

Demokrati och inflytande – inte bara en valfråga

Skolan har en viktig roll att fylla för att främja ungas möjligheter att aktivt kunna delta i demokratin, men hur kan skolan väcka ett engagemang hos personer som saknar motivation eller intresse för politik? Och hur upplever unga själva sina möjligheter att påverka de som bestämmer i samhället?

Under ett valår med val till Europaparlament, riksdag och kommun- och landstingsfullmäktige, kan politiken upplevas som ständigt närvarande. Valet och den representativa demokratin står i centrum för många av samtalen. Med rätta, en röst i valurnan är ett av de tydligaste sätten som medborgare kan påverka eller uttrycka sina åsikter på. Inflytande och demokrati är dock inte enbart en valfråga. Även när det inte är valrörelse och mellan valåren har vi möjlighet att skapa utrymmen för samtal om politik, samhällsengagemang och andra sätt att påverka.

Ett intresse för politik och samhällsfrågor kan ta sig många uttryck. För många unga kan intresset begränsa sig till att följa med i nyhetsflödet. Ett annat uttryck kan vara att diskutera denna typ av frågor med människor i sin omgivning. Just att aktivt diskutera frå-

gor med samhällsanknytning och väga olika argument mot varandra kan bidra till att få en djupare förståelse för samhällsfrågor. Här har skolan en viktig roll att fylla för att främja ungas möjligheter att aktivt kunna delta i demokratin.

De flesta är aktiva i samhällsfrågor

I *Unga med attityd 2013* analyserar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor ungas attityder och värderingar inom de flesta områden som ingår i ungdomspolitik: arbete, hälsa, utbildning, inflytande och fritid.

Undersökningen visar att tre fjärdedelar, cirka 75 procent, av de unga i åldern 16–29 år har genomfört minst en aktivitet i syfte att uttrycka en åsikt i en samhällsfråga under det senaste året. Även om man räknar bort den aktivitet som kanske är enklast av alla att utföra, att "gilla" en åsikt på internet, har

fortfarande nästan två tredjedelar av de unga försökt att påverka genom en aktiv handling.

Vi ser att det är en större andel unga som faktiskt har genomfört en aktivitet i syfte att uttrycka en åsikt än som uppger att de är intresserade av politik. Resultaten i rapporten pekar på att det finns en grupp unga – i synnerhet unga kvinnor – som tar avstånd från begreppet politik, men som ändå uppger sig vara intresserade av samhällsfrågor.

I *Unga med attityd* (Ungdomsstyrelsen 2013) uppgav 34 procent av unga i åldern 16–19 år att de var intresserade av politik, närmare hälften (47 procent) uppgav att de var intresserade av samhällsfrågor och 32 procent att de var intresserade av politiska förhållanden i andra länder. Ungas intresse för politik och samhällsfrågor har varit relativt stabilt under perioden 1993–2013.

Göra sin röst hörd

Ett nedslående resultat är att unga bedömer sina möjligheter att utöva inflytande på sin skola eller sin arbetsplats relativt lågt. Vi har även sett att många unga anser att de inte har särskilt stort inflytande över politiska beslut. En annan fråga är dock om det är möjligt att föra fram åsikter till de som bestämmer i samhället. Även om de inte anser att de har direkt inflytande över politiska beslut så kan det vara nog så viktigt att känna att de vid behov har möjlighet att göra sin röst hörd och att föra fram sin uppfattning till beslutsfattare.

Politisk självtilltro avser tilltron till de egna möjligheterna att föra fram åsikter till de som bestämmer i samhället. Med politisk systemtilltro menas tilltron till andras möjligheter att föra fram sina åsikter.

På ett övergripande plan kan vi konstatera att ungas bedömning av möjligheterna att föra fram åsikter är tämligen pessimistisk.

Även om nivån är ganska låg är det dock positivt att unga 2013 genomsnittligt gör en mer optimistisk bedömning av möjligheterna att föra fram åsikter än vad de gjorde vid den tidigare mätningen 2002. Då var det genomsnittliga svaret 3,4 för de egna möjligheterna att föra fram åsikter, jämfört med 3,8 i undersökningen 2013. Det genomsnittliga svaret för andra människors möjligheter att föra fram åsikter 2002 var 4,0, vilket alltså ökat till 4,3 i undersökningen 2013.

Du kan göra skillnad

En av de stora utmaningarna i samtal om politik är att väcka ett engagemang hos personer som saknar motivation eller intresse. Det kan till exempel bero på:

- Dålig kunskap om när, var och hur man röstar, om att man har rösträtt samt om det demokratiska systemet.

- Lågt politiskt intresse och begränsade kunskaper om vilka partier som finns och deras politik.

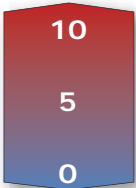
- Lågt förtroende för politiker och för deras vilja att lyssna på medborgarna liksom deras förmåga att sköta sitt uppdrag.

- Svag tilltro till de egna möjligheterna att sätta sig in i, förstå och påverka politiska beslut.

Alla dessa faktorer går att motverka, men de bör ses som en del av ett långsiktigt arbete. Valören ger oss möjlighet att påbörja, eller fördjupa, ett sådant arbete, men det är även viktigt att arbetet sker kontinuerligt mellan valen för att varaktigt påverka de unga.

Politiker, lärare i skolan, eleverna själva, fritidsledare och aktiva i föreningar spelar en viktig roll i detta arbete. Eftersom förstagångsväljare utanför skolan ofta är svåra att nå är samarbete och erfarenhetsutbyte mellan alla dessa aktörer viktigt.

Möjligheten att göra sin röst hörd. Medelvärde

	4,3	Politisk systemtilltro Hur stor möjlighet tror du att människor i allmänhet har att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i samhället?
	3,8	Politisk självtilltro Hur stor möjlighet tycker du att du själv har att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i samhället?

Källa: Unga med attityd 2013, Ungdomsstyrelsen, s. 123.

Kommentar: Medelvärden bland unga i åldern 16–29 år på en skala från 0–10 där 0=Inga möjligheter och 10=Mycket stora möjligheter.

Material från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har under flera år analyserat och tagit fram rapporter om ungas levnadsvillkor, möjligheter till inflytande samt deras attityder och värderingar inom de flesta områden som ingår i ungdomspolitik: arbete, hälsa, utbildning, inflytande och fritid. Förutom metodmaterialet Prata politik! som du kan läsa om på s. 8–9 så kan bland annat dessa rapporter användas som faktaunderlag i diskussioner om politik och inflytande. Du hittar materialet på www.mucf.se/publikationer

Rapportserien FOKUS – om ungas levnadsvillkor

Varje år får Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor i uppdrag av regeringen att göra en analys av ett visst område. År 2010 lyfte rapporten ungas möjligheter till inflytande och delaktighet i den representativa demokratin, i familjen, i skolan, i arbetslivet och på fritiden. Även ungas ideella engagemang, förtroendet för demokratin och känslan av att vara delaktiga i samhället ingår i rapporten. År 2014 års fokusrapport handlar om ungas fritid och organisering.

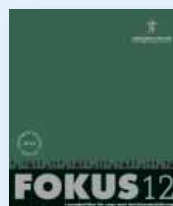
Fokus08
Om ungas utanförskap

Fokus11
Om ungas bostadssituation

Fokus09
Om ungas utanförskap (Metoder)

Fokus12
Om unga med funktionsnedsättning

Fokus10
Om ungas inflytande

Fokus13
Om unga och jämställdhet

Unga med attityd

Unga med attityd 2013 är myndighetens stora attityd- och värderingsstudie kring ungas samhällsintresse och engagemang. Här analyseras ungas attityder och värderingar inom områdena arbete, hälsa, utbildning, inflytande och fritid.

LUPP

– Lokal uppföljning av ungdomspolitiken

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor tillhandahåller enkäten Lupp som kommuner, stadsdelar och regioner kan använda för att få kunskap om ungas situation och ta del av deras erfarenheter och synpunkter. Sedan 2003 har drygt hälften av Sveriges kommuner deltagit i Lupp.

På webbplatsen hittar du bland annat en karta med alla kommuner som har genomfört Lupp. Ta reda på om er kommun är en av dem och använd det som underlag för att diskutera ungas levnadsvillkor!

www.mucf.se/lupp

Nationell ungdomspolitik

Varför ungdomspolitik?

Unga i åldern 13–25 år har särskilda behov i samhället som behöver uppmärksammas. Därför finns en nationell ungdomspolitik. Ungdomspolitikerna är sektorsövergripande, vilket betyder att den omfattar alla de beslut och åtgärder som påverkar villkoren för unga inom en rad olika områden som arbete, boende, utbildning, hälsa, fritid, kultur och inflytande. Politiken ska också vara vägledande för kommunerna.

”Det finns vissa sociala och kulturella villkor som gruppen ungdomar trots sin heterogenitet i mångt och mycket delar. Ungdomar är generellt mer beroende av vuxna och offentlig verksamhet än äldre. /.../Ungdomstiden kan för många beskrivas som den fas i livet då man befinner sig i en övergång från barndom till vuxenliv.”
(prop. 2013/14:91 s.13)

Den nya ungdomspolitiska propositionen

Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (2013/14:191) antogs av riksdagen i juni 2014. Den ersätter från och med 1 januari 2015 propositionen: *Makt att bestämma – rätt till välfärd* (2004/05:2).

Ett ungdomspolitiskt mål

Det nya ungdomspolitiska målet är ett sätt att förtydliga det gemensamma ansvaret för ungas förutsättningar och möjligheter till ett bra liv och ett övergripande mål för alla statliga beslut och insatser som berör unga. På det sättet avses att förtydliga att ungdomspolitikerna är ett av flera verksamhetsområden som ska bidra till måluppfyllelsen. Det nya målet ska även ta hänsyn till målen för det europeiska samarbetet kring unga och målet för barnrättspolitikerna.

Ungdomsperspektiv

Ett ungdomsperspektiv innebär i den nya ungdomspolitikerna att unga bör

”– betraktas som en mångfald individer, – stödjas att bli självständiga och – ha möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande.”

(prop. 2013/14:91 s.22)

DET NYA

UNGDOMSPOLITISKA MÅLET

**Alla
ungdomar
ska ha goda
levnadsvillkor,
makt att
forma sina
liv och
inflytande
över
samhälls-
utvecklingen.**

(prop. 2013/14:91)

I den ungdomspolitiska propositionen står att alla statliga beslut och insatser bör ha ett ungdomsperspektiv. Beslut och insatser som rör unga mellan 13 och 25 år ska utgå från ungas rätt att komma i åtnjutande av de mänskliga rättigheterna som de uttrycks i grundlagarna och i Sveriges konventionsåtaganden på området.

Ungdomsperspektivet ska vila på två ben:

1. ungas egen röst (delaktighet och inflytande)
2. kunskap om unga.

mucf | Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor
.se

Detta gör vi inom ungdomspolitiken!

- Tar fram och förmedlar kunskap om ungas levnadsvillkor.
- Följer upp riksdagens och regeringens mål för den nationella ungdomspolitiken.
- Stödjer kommunerna i deras ungdomspolitiska arbete.
- Utvecklar den lokala uppföljningen av ungdomspolitiken.

www.mucf.se

Ungdomspolitiskt handlingsprogram 2014–2017

I den nya ungdomspolitiska propositionen finns ett ungdomspolitiskt handlingsprogram för 2014–2017. Där finns tre prioriterade områden:

1. ungas inflytande
2. ungas egen försörjning
3. ungas psykiska hälsa.

I handlingsprogrammet framgår olika politiska åtgärder som regeringen fördelar i uppdrag till olika aktörer för att förbättra situationen för unga inom dessa områden. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor har till exempel haft i uppdrag att arrangera Skol-

val 2014 och att ta fram ett metodmaterial för lärare om politik i skolan under 2014, vilket är två av de insatser som ingår i området ungas inflytande. Läs mer om handlingsprogrammet i propositionen (2013/14:191).

Regeringens proposition 2004/05:2. Makt att bestämma – rätt till välfärd.

Regeringens proposition 2013/14:191. Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande.

Läs mer på: www.regeringen.se

Tips för klassrummet!

- **Använd propositionen som underlag för diskussion med eleverna i klassrummet.**
- **Hur arbetar er kommun med ungdomspolitiken?**
- **Hur jobbar ni med elevinflytande på er skola?**
- **Diskutera ungdomsperspektivet och hur det kan påverka skolans verksamhet/kommunens politik och verksamhet:**
 - Vill och kan unga vara med och påverka i kommunen?
 - Vet unga vart de ska vända sig när de vill påverka i frågor som rör dem själva i kommunen?
 - Får unga komma till tals i frågor som påverkar dem?

Rättvisa lärare spelar roll för ungas politiska förtroende

Ali Abdelzadeh, fil. dr i statsvetenskap vid Örebro universitet.

Ali Abdelzadeh har i sin doktorsavhandling undersökt vad som orsakar och motverkar politiskt missnöje bland unga. Hans forskning visar att unga som upplever att de blir rättvist behandlade av sina lärare får ett högre förtroende för de politiska institutionerna.

– Min forskning handlar i korthet om ungas politiska attityder, speciellt deras negativa inställning till det politiska systemet och dess centrala institutioner. Resultaten i studien visar att unga är en heterogen grupp, med olika roller och profiler i fråga om politiskt missnöje, säger Ali.

I sin forskning delar Ali in unga i olika grupper efter deras politiska attityder. Den största gruppen unga är både *nöjda* med hur det politiska systemet och dess institutioner fungerar i praktiken samt tror på demokratin som idé och samhällssystem. Så finns det en grupp som består av *ambivalenta medborgare*, det vill säga unga som är kritiska mot demokratin som idé men som ändå är rätt nöjda med hur systemet fungerar. En tredje grupp består av de *fientliga*. De är inte enbart missnöjda med hur demokratin fungerar

i praktiken, utan föredrar andra ideologier och kan tänka sig att bryta mot lagen även om andra kommer till skada. Allt det här, samtidigt som de saknar viktiga demokratiska egenskaper, gör den här gruppen till ett potentiellt hot mot demokratins funktionssätt och effektivitet.

Men Alis forskning visar också att ungas politiska missnöje inte enbart är negativt. *Kritiska medborgare* är en fjärde grupp av unga som är kritiska mot de politiska institutionerna och missnöjda med hur demokratin fungerar i praktiken men som ändå tror på demokratin som samhällsform. De kan vara en tillgång för demokratins funktionssätt. Förklaringen till detta kan spåras till de demokratiska egenskaperna som den här gruppen har.

– Den här gruppen av politiskt missnöjda ungdomar har, i jämförelse med de ambivalenta och fientliga, en högre grad av intresse för politik och samhällsfrågor,

” Det är inte innehållet i undervisningen utan relationen mellan lärare och elev som är avgörande. ”

uppvisar en högre grad av demokratisk delaktighet, är mer toleranta gentemot människor från andra kulturer, samt i större utsträckning har social tillit och humanistiska värderingar. Alla dessa egenskaper, i förening med deras beredskap att agera när de upplever att politiker fattar felaktiga beslut, gör dem till en viktig resurs för samhälls- och demokratiutvecklingen, säger Ali.

Vad orsakar och motverkar politiskt missnöje bland unga elever?

– Det finns en rad olika socioekonomiska, politiska och kulturella faktorer som kan förklara ungas politiska missnöje. I Alis avhandling läggs fokus på två viktiga faktorer i utvecklingen av ungas uppfattning av det politiska systemet och dess centrala institutioner.

1. ungas partiidentifikation – vilket parti eller vilka partier man identifierar sig med

2. lärarnas rättvisebehandling av eleverna.

– Studien visar att unga som inte har direkta erfarenheter av och kunskaper om de politiska institutionerna utvecklar attityder gentemot det politiska systemet utifrån relationen till sina lärare. Annorlunda uttryckt: unga som upplever att de blir rättvist behandlade av sina lärare har i högre grad en positiv inställning till och i högre grad förtroende för de politiska institutionerna, som de i själva verket inte har några personliga erfarenheter av.

Avhandlingen visar också på att unga som redan från början hade en negativ inställning till de politiska institutionerna upplevde i högre grad att de blev orättvist behandlade av sina lärare. Detta innebär att skolorna är inbäddade i ett större samhällsligt sammanhang och att lärarna ibland till och med kan "straffas" för elevernas förutbestämda idéer om hur det politiska samhället fungerar. Ali förklarar:

– Det innebär också att lärarna, genom att skapa en rättvis atmosfär i klassrummet, kan arbeta förebyggande i syfte att stärka och förankra de grundläggande demokratiska principerna och värderingarna som vårt samhälle vilar på. På så sätt kan alltså lärarna och skolorna motverka utvecklingen av ett djupt rotat förakt mot de demokratiska institutionerna och dess företrädare på olika nivåer.

Hur ser du på skolans roll i att stimulera elevernas intresse för politik och för demokratiska processer?

– Intresset för politik och samhällsfrågor är navet i den yngre generationens politiska utveckling och har visat sig vara en viktig faktor för ungas demokratiska delaktighet och samhällsengagemang. Lärare och andra i ungas närhet, som föräldrar och kompisar, spelar en viktig roll i utvecklingen av ungas politiska intresse. Genom att uppmuntra till delaktighet i politiska diskussioner, tala om politik på ett sätt som gör det

hela roligt och intressant samt reagera positivt när eleverna tar upp och engagerar sig i en samhällsfråga har lärarna möjlighet att stimulera och på lång sikt också öka elevernas intresse för politik och demokratiska processer, avslutar Ali.

Abdelzadeh, Ali (2014). Transcending Dichotomies: The Many Faces of Youth Dissatisfaction in Democracy. Örebro: Örebro Studies in Political Science 35.

Abdelzadeh, Ali, Zetterberg, Pär & Ekman, Joakim (2014). Procedural Fairness and Political Trust among Young People: Evidence from a Panel Study on Swedish High School Students. Acta Politica, Doi: 10.1057/ap.2014.22.

Ali Abdelzadeh

Ali är verksam postdoktor inom den mångvetenskapliga forskningsenheten Youth & Society (YeS) vid Örebro universitet. Där studeras utvecklingen av samhällsengagemang och politiskt intresse hos unga.

www.oru.se/yes

Så håller du engagemanget levande – DemokratiAkademins bästa tips

text: Sofia Zackrisson

Alla demokratiska processer kräver tid, mod och tålamod, men resultatet, en skola där elever och personal trivs och mår bra, gör det värt att göra styrdokumentens demokratimål levande.

Demokratiakademien är ett nätverk som arbetar med att sprida praktisk kunskap och metoder kring demokrati och mänskliga rättigheter. De har under flera år bedrivit demokratiutvecklingsarbete i skolor. Här är Demokratiakademins bästa tips för att lyckas med skolans demokratiuppdrag, och för att hålla engagemanget för demokrati och mänskliga rättigheter levande även när dammet från valåret har lagt sig:

Testa på riktigt

Praktisk erfarenhet av demokrati och mänskliga rättigheter sitter kvar i kroppen på ett annat sätt än teoretiska kunskaper. I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet står det: *"Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt*

delta i samhällslivet" (Skolverket 2011 kap.1, s. 8). Satsa på en fungerande skoldemokrati så har ni lagt grunden för ett aktivt medborgarskap!

Samsyn

Utforma elevrådsrepresentanter, kamratstödjare och elevskyddsombud tillsammans med vuxna på skolan. När alla har varit med på samma kunskapsresa kommer skoldemokratin att fungera bättre.

Alla är inte experter

Kompetensutveckla och stötta varandra. Ta inte förgivet att all personal redan är experter på hur demokratiska processer går till.

Värdet av klassråd

Satsa på att utveckla klassråden. Klassrådet är många elevers första demokratiska arena och lägger grunden för resten av skoldemokratin. Klassråden kan användas, inte bara som en första instans i

frågor som ska vidare till elevrådet, utan även som en arena för demokratisk grundutbildning och värdegrundsfrågor.

Ungas verklighet

Utgå från frågor som är viktiga för eleverna. Den som får kunskaper och färdigheter att påverka sitt eget liv har bättre förutsättningar att påverka sin skola, sin kommun och sin omvärld.

Aktiv ledning

Skolledningen måste, genom demokratiskt ledarskap, organisering, styrning och ett systematiskt kvalitetsarbete, vara en motor i att säkerställa de mål som gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Bara en skolledning som är aktiv och inser vikten av demokratiarbetet kan ge goda förutsättningar för skolan att lyckas i sitt demokratiuppdrag.

Nätverk

Bygg nätverk, både inom skolan och med andra skolor, så blir elevrådsrepresentanter, elevskyddsombud och vuxenstödjare (personal som ska stötta elevråd och elevskyddsombuden) stärkta och trygga i sina uppdrag.

Skolans värdegrund

Stå upp för skolans demokratiska värdegrund och låt aldrig rasistiska eller antidemokratiska påståenden stå oemotsagda. Använd mänskliga rättigheter och allas lika värde som grundstenar i argumentationen.

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011.*

Att bygga en demokrati i skolan (2012). Anna-Lena Lodenius. Stockholm: Föreningen Ordfront & Demokratiakademin.

www.demokratiakademin.se

Demokratiakademin metodbank:
www.democracy.se

Material från DemokratiAkademin

Att bygga en demokrati i skolan

Utifrån ett arbete med tre högstadieskolor i Farsta har Demokratiakademin gett ut handboken *Att bygga en demokrati i skolan*, skriven av Anna-Lena Lodenius. Boken handlar om hur skolan kan hantera sitt uppdrag att skapa aktiva medborgare och innehåller fakta, handfasta råd, övningar och berättelser ur skolans värld.

Handbok för klassråd i grundskolan

Just nu bedrivs projektet *Respect your rights* på högstadieskolor och fritidsgårdar i Kristinehamns kommun. Det är ett tvåårigt demokrati-främjande projekt finansierat av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Syftet är att ge unga i Kristinehamns kommun kunskap och praktisk erfarenhet av demokrati och mänskliga rättigheter.

I december släpper Demokratiakademin ett nytt metodmaterial: *Handbok för klassråd i grundskolan*, ett stöd för lärare att göra skoldemokratis gräsrotsnivå effektiv, innehållsrik och

demokratisk. Materialet utgår från skolans demokratimål i lagstiftning och läroplan och är framarbetat tillsammans med de samverkande skolorna i *Respect your rights*.

Från SKOLBÄNK till TALARSTOL

"Thank you excellencies, ladies and gentlemen. I speak on behalf of children and youth and I would like to express my gratitude for the opportunity to put forward the statements of our group."

På namnskylden framför den man som just gett Paulina Nybratt Sandin ordet står det president ECOSOC.

Tjugofyraåriga Paulina ingår i Sveriges delegation till FN:s högnivåforum om hållbar utveckling i New York. Hemma i Sverige har skolorna stängt för sommarlov och badstränderna fylls på av sollängande semesterfirare. Men för Paulina som i flera månader förberett sig på just det här ögonblicket är tankarna på sommarlov långt borta.

Paulina är en av de två personer som valts att företräda LSU – Sveriges ungdomsorganisationer i Svenska regeringsdelegationerna till FN i år. Vägen från Göteborg, där hon vuxit upp, till FN-skrapan i New York gick via den ideella ungdomsorganisationen KFUM där hon bland annat arbetat för att stärka unga tjejer att våga kräva sina rättigheter.

– Mitt engagemang inom ungdomsorganisationer har

gett mig många egenskaper som stärkt och uppmuntrat mig att våga ta steget att göra min röst hörd. Lärdomar jag aldrig skulle kunna få från en lärobok.

På Representantbloggen berättar Paulina om arbetet som FN-representant. I ett inlägg förklarar hon varför hon nu engagerar sig i de globala hållbarhetsfrågorna:

– Den globala demografin har målat om och den unga andelen av jordens befolkning är större än någonsin. Unga måste därför ges plats att göra sina röster hörda kring frågor som berör vår tillvaro. För att hållbar utveckling ska kunna uppnås krävs hänsyn till dess sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter.[...] Jag är övertygad om att det är kring den sociala aspekten som unga har störst förmåga att frambringa en kreativ och nyanserad bild av tillvägagångssätt för en global hållbar utveckling. [...]

Ett viktigt engagemang

LSU är en samarbetsorganisation för 84 svenska ungdomsorganisationer.

Bland medlemmarna finns flera av de politiska ungdomsförbunden, scouter, föreningar organiserade utifrån religiös eller etnisk grund och många fler. KFUM där Paulina engagerat sig sedan gymnasiet är en av dem. Förutom att stötta sina medlemmar med organisationsutveckling och kurser arbetar LSU både nationellt och globalt för att främja ungas möjligheter att organisera sig och att påverka samhället.

Felix König, ordförande i LSU, berättar att han ofta hör talas om myten att unga skulle vara oengagerade.

– Det vi ser är att unga som växer upp idag är den mest samhällsengagerade generation som vi någonsin har sett i Sverige. Och det är fortfarande väldigt många

Felix König,
ordförande,
LSU

Skolan och föreningslivet

I den nya ungdomspolitiska propositionen (prop. 2013/14:191) står det att skolan ska medverka till att utveckla kontakter med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället. Ett sätt kan enligt regeringen vara att samarbeta med ungdomsorganisationer inom det civila samhället.

Användningen av skolans lokaler för föreningsverksamhet är exempelvis en fråga som Felix anser att många skolor kan bli bättre på. När han själv var med och startade en lokal förening för unga hbtq-personer var det svårt att få

som tar det engagemanget vidare och organiserar sig i en förening tillsammans med andra.

Det stora samhällsintresset bland unga bekräftas av den attityd- och värderingsstudie som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor genomförde under 2013. I enkätstudien har mer än varannan ung person svarat att hen är intresserad av samhällsfrågor. Dessutom svarar nästan två tredjedelar att de har genomfört minst en aktivitet i syfte att uttrycka en åsikt i en samhällsfråga under det senaste året. Varför

är det då viktigt att unga människor får chans att engagera sig i en förening? Felix förklarar:

– För det första är det kul. Man får nya kompisar och något bra att göra på fritiden. Men sen är det också ett sätt att få lära sig nya saker i en miljö som inte är som skolan. I föreningar kan unga själva styra över sitt lärande. Det kan handla om allt från säkrare sex till hur man påverkar samhället. Ofta kunskaper som man inte får lära sig i skolan.

” Det vi ser är att unga som växer upp idag är den mest samhällsengagerade generation som vi någonsin har sett i Sverige ”

tillgång till skolans lokaler.

– Även om elevråd och elevkårer ofta är ett bra sätt för unga att engagera sig under skoltiden så behöver skolorna också arbeta med föreningar utanför skolans väggar, säger Felix. Alla unga måste kunna hitta den förening som passar dem.

I Felix fall fanns det inte heller någon lärare på skolan som stöttade dem i arbetet med att starta en förening utan stödet kom från den lokala RFSL-föreningen.

LSU

– På samma sätt som elever får hjälp att starta och driva företag borde man kunna få hjälp med att starta och driva en förening, säger Felix.

Samarbetet mellan civilsamhället och skolan kan dock gå längre än så här. Det lärande som unga får genom sina föreningar skulle skolan kunna använda sig av på ett mycket bättre sätt, även inne i klassrummet.

– Någon som är med i en förening baserad på religion eller etnicitet kan till exempel få hålla i lektionen i religion eller samhällskunskap. På det sättet kan vi uppvärdera och synliggöra det lärande som sker i organisationerna. Det finns organisationer som relaterar till alla skolämnen. Vill man ha hjälp att få kontakt med någon organisation så kan vi på LSU hjälpa till, föreslår Felix.

Läs mer om LSU: www.lsu.se

LSU:s representantblogg:
www.lsurepresentanter.wordpress.com/

LSU:s medlemsförteckning med kontakter till 84 ungdomsorganisationer:
www.lsu.se/medlemsorganisationer/

Regeringens proposition 2013/14:191.
Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande.

Max18skolan ger dig möjlighet att diskutera viktiga frågor i klassrummet

Fredrik Malmberg, barnombudsman.

text: Catherine Johnsson

Alla barn har rätt att uttrycka sin åsikt så länge den inte kränker någon annan. Barn har också rätt till inflytande över sitt eget liv. Det gäller hemma och i skolan, men också i kommunen där barnet bor. Det kan till exempel handla om hur man upplever sin närmiljö och hur man påverkas av politiska beslut.

– Om någon ska fatta ett beslut som påverkar dig på något sätt, har du rätt att få säga hur du vill ha det och att bli tagen på allvar. Vuxna har en skyldighet att ta reda på din åsikt och ta hänsyn till den, förklarar barnombudsman Fredrik Malmberg.

Så säger FN:s konvention om barnets rättigheter och rätt till delaktighet och inflytande (barnkonventionen). Det låter bra. Men vad betyder det i praktiken?

Barnombudsmannens uppdrag är att driva på genomförandet av barnkonventionen i kommuner, landsting och statliga myndigheter. Det gör han tillsammans med tjugotalet medarbetare på myndigheten med samma namn, bland annat genom att lyssna på vad barn och unga själva anser i olika frågor, vad som brister och hur

det kan bli bättre. En annan viktig uppgift är att förmedla kunskap om barnkonventionen och vad den betyder.

– Du måste känna till dina rättigheter för att kunna utöva dem. Om du inte vet vad du har för rättigheter, vet du heller inte när dina rättigheter inte tillgodoses – eller kränks – och vart du kan vända dig då. Särskilt viktigt är detta för barn som befinner sig i en utsatt situation, säger Fredrik.

Skolan är en viktig förmedlare av kunskap. Därför har Barnombudsmannen utvecklat *Max18skolan* som en del av det webbaserade uppföljningssystemet **Max18**. Där finns aktuell statistik om barns levnadsförhållanden som är viktiga ur ett barnrättsperspektiv.

Anpassat och utformat för elever

Årskurs 4–6, 7–9 och gymnasiet.

Materialet omfattar sex teman som är kopplade till grundläggande rättigheter i barnkonventionen: ekonomi, hälsa, utbildning, trygghet, delaktighet, stöd och skydd. Syftet är att öka elevernas kunskaper men också att skapa engagemang i frågor som är direkt kopplade till barnets rättigheter.

– Max18skolan är en bra grund för att låta eleverna reflektera kring sina rättigheter utifrån olika bakgrundsvariabler, säger Fredrik. På så sätt kan eleverna resonera om vad eventuella skillnader mellan barn kan bero på.

Pernilla Olsson, lärare i årskurs 6 på Beckomberga skolan, har använt sig av Max18skolan i samhällskunskapsundervisningen. I kursplanerna är det tydligt angivet att eleverna ska lära sig om barnkonventionen, men hen-

nes erfarenhet är att man oftast talar om barns rättigheter i andra länder.

– Max18skolan är ett verktyg för oss att arbeta med våra rättigheter och skillnader här i Sverige. Det är spännande, konkret och engagerande. Både för mig som pedagog och för eleverna, säger Pernilla.

I ”statistikklubbet” som finns på webbplatsen för Max18skolan kan eleverna se hur barn och unga själva till exempel upplever sitt inflytande hemma och jämföra med hur barns och ungas inflytande och delaktighet har utvecklats över tid. Det kan ge möjligheter till intressanta diskussioner om hur eleverna upplever att barnkonventionen fungerar i den egna vardagen.

Exempel på frågor

- Hur ser eleverna på sina rättigheter idag?
- Finns det områden som de skulle vilja ha mer inflytande över och vara mer delaktiga i?
- Vad kan samhället göra för att öka barns och ungas inflytande och delaktighet på dessa områden?

Barnsnurra Max18

Här kan du ladda ner materialet kostnadsfritt:
www.barnombudsmannen.se/max18

Om Max18skolan

Barnombudsmannen har tagit fram ett skolmaterial för pedagoger som består av lektionshandledningar och frågeställningar för ämnesövergripande undervisning

med anknytning till barns rättigheter. Målet med skolmaterialet är att låta unga lära sig mer om barnkonventionen och få kunskap om hur den tillämpas i Sverige.

Samtliga lektioner utgår från statistik i Max18 och omfattar elevmaterial och en beskrivning över hur undervisningen kan genomföras stegvis.

Mediers betydelse i en demokrati

Statens medieråd

Vad betyder det nya medielandskapet för demokratin? Vilka kunskaper och förmågor behöver du som lärare rusta dina elever med, så att de blir medvetna medieanvändare?

Det nya utbildningspaketet *MIK för mig* från Statens medieråd vänder sig till lärare, bibliotekarier och elever på högstadiet och gymnasiet.

Fria och oberoende medier är en förutsättning för en fungerande demokrati. Vi behöver medier som kan granska makten och avslöja oegentligheter. De senaste årens medieutveckling, med sociala medier och ett stort utbud av informationsförmedlare, har på många sätt revolutionerat det demokratiska samtalet. Men det innebär också många nya utmaningar.

– I dag är kraven på den enskilde medieanvändaren stora. Vi behöver ha ett självständigt och kritiskt förhållningssätt och vi behöver förstå hur vi påverkas av, och själva påverkar, innehållet i medier, säger Ulrika K Engström, projektledare för MIK för mig.

Medie- och informationskunnet (MIK) innebär att kunna finna, analysera och kritiskt granska medieinnehåll. Det innebär också att själv kunna producera innehåll och förstå mediers betydelse i en demokrati. Förmågan att navigera i det nya medielandskapet har blivit avgörande för våra möjligheter att tillvarata rättigheter och utöva skyldigheter i ett demokratiskt samhälle.

– MIK för mig är tänkt som en ”igångsättare” för reflektioner och diskussioner kring det nya medielandskapet och hur det påverkar oss, både som individer och i samhället i stort, säger Ulrika.

MIK för mig är ett utbildningspaket som kan genomföras som fortbildning i ett arbetslag eller direkt i klassrummet med eleverna. De digitala utbildningarna består av korta animerade filmer, värde-

ringsövningar och reflektionsfrågor utifrån hur det nya medielandskapet påverkar våra relationer, skolan och demokratin. Utbildningarna innehåller även en typisk propagandafilm, där några klassiska metoder för påverkan förklaras.

Om Statens medieråd

Statens medieråd är en myndighet som har i uppdrag att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och att skydda dem från skadlig mediepåverkan. MIK-rummet är en faktabank och pedagogisk resurs kring medie- och informationskunnet (MIK) som vänder sig till skolan, biblioteket och hemmet.

MIK för mig är kostnadsfritt. Gå in på mik.statensmedierad.se/utbildning

Bildserie: Skärmdumpar från webbplatsen MIK-rummet: mik.statensmedierad.se

Forum för levande historia

text: Anna Dalin

”Demokrati är ingen quick fix. Det är en ständigt pågående process där vi alla måste pröva våra åsikter och värderingar, våga dela med oss och vara nyfikna på varandra. Ingen görs demokratisk. Det är genom att göra som vi erövrar vår demokratiska kompass.”

(Karin Wikström, projektledare för UPPDRAG:DEMOKRATI)

UPPDRAG: DEMOKRATI används av lärare i hela landet som vill undervisa om, genom och för demokrati.

Materialet består av 22 workshoppar för klassrummet och fokuserar på aktivt deltagande och ömsesidighet. Målsättningen är att utmana eleverna genom att föra samtal om svåra frågor som inte har några enkla svar.

Forum för levande historia har som mål att på olika sätt bidra till att motverka och minska intoleransen i samhället. Med kunskapen om att attityder påverkar handlingar studerar de vad unga människor tycker och tänker om varandra.

I oktober publiceras den senaste undersökningen där de har frågat elever om allt från hur de ser på varandra till deras uppfattning om de mänskliga rättigheterna. Undersökningens huvudmål har varit att studera svenska skolelevers attityder till utsatta grupper.

Uppdraget sammanför olika perspektiv för att utveckla elevernas förmåga att tänka dynamiskt och använda ett kritiskt förhållnings-

sätt. Hur just det historiska perspektivet spelar roll för att stärka ungas syn på allas lika värde idag är Forum för levande historia specialister på. Därför fokuserar materialet på hur eleverna aktivt kan prova förhållningssätt som gör det möjligt att förstå hur det förflutna påverkar nuet. Och hur unga idag kan påverka samhällsutvecklingen just nu och i framtiden.

Historia och samtid

– Materialet är ett bra exempel på hur vi väljer att stötta lärare och elever att arbeta med den här typen av frågor. Det tar fasta på skolans demokratifostrande uppdrag – elever ska få inhämta och utveckla både kunskaper och värden samtidigt. Materialet består av workshoppar som utgår från aktuella samhällsfrågor och elevernas egen vardag. Det kopplar historiska exempel till vår samtid, berättar Karin.

Workshopparna innehåller värderings- och analysövningar, fallstudier och ett omfattande foto-, film- och ljudmaterial. Svårighetsgrad, analysnivå och hur komplexa resonemang som kan föras avgörs av elevernas förkunskaper. Som lärare väljer man att arbeta med delar av eller med hela workshoppar.

Tanken är att workshopparna ska integreras i och komplettera den ordinarie undervisningen. Ett arbetsområde kan till exempel inledas med ett antal genomgångar för att ge eleverna en överblick och låta dem bekanta sig med viktiga begrepp. Därefter genomförs en workshop som väcker frågor och genererar ett antal problemformuleringar som eleverna sedan kan fördjupa sig i. Varje workshop avslutas med olika förslag på utvärdering och uppföljning.

Skolor arbetar med materialet såväl i ett ämnesövergripande upplägg som i ämnesundervisning i framförallt samhällskunskap, historia och svenska. Samtliga workshoppar är tydligt framskrivna utifrån skolans styrdokument och riktar sig till årskurs 9 och gymnasiet.

Läs mer: www.levandehistoria.se/klassrummet/uppdrag-demokrati

DropOuts.

– samverkan mot skolavhopp

När det är dags för klasskamraterna att ta studenten har ungefär var tionde elev redan helt slutat att dyka upp. Och ytterligare 15 procent får inget slutbetyg. Många av dessa elever berättar att det främsta skälet till avhopp var bristande pedagogiskt stöd. Tidigare utredningar från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor visar att samtal om samhälle och politik bidrar till ökat engagemang. Kanske kan dessa samtal också förhindra skolavhopp?

I slutet av maj gick startskottet för det första av sex teveprogram i serien *Dropouts* som sändes i SVT. Den skapades i ett nära samarbete mellan UR och

Valdeltagandet i årets skolval var högt. Över 360 000 elever gick till valurnorna. Men bland de elever som avstod från att rösta finns en grupp elever som aldrig ens kom till skolan.

Temagruppen Unga i arbetslivet som finansieras via Europeiska socialfonden och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor. Under en termin följer serien Åre kommuns och Vetlanda kommuns arbete med gymnasieelever som är i farozonen för att hoppa av, eller som redan har hoppat av gymnasieskolan. I varje avsnitt fördjupas ett specifikt tema som handlar om gymnasieavhopp och dess konsekvenser.

Satsningen resulterade också i fem välfyllda magasin som anslöt till teveprogrammen. De skickades ut till Sveriges alla gymnasie- och högstadieskolor som inspirationsmaterial. UR och Temagruppen producerade också sex radioprogram kring skolavhopp där mer eller mindre kända skolavhoppare, som Unni Drougge och Ison Glasgow, intervjuas. Radioserien *Skolan som förlorade mig* kan precis som teveserien laddas ner från UR Play.

FRÅGOR TILL LINUS KÄLLANDER, KOMMUNIKATÖR, TEMAGRUPPEN UNGA I ARBETSLIVET:

Varför fokuserar ni på skolavhopp – hur stort är problemet?

– Varje år börjar runt 100 000 elever i gymnasiet. När det är dags att ta studenten har 15 procent av dem blivit underkända i ett eller flera ämnen. Ytterligare 10 procent har hoppat av. Temagruppen har undersökt vilka de vanligaste orsakerna till skolavhopp är. Vi fann att det främst handlar om mobbning och socialt utanförskap och brist på vuxenstöd och pedagogiskt stöd. Allt det ville vi belysa i Dropouts-materialet för att öka medvetenheten om problemet och för att ge skolans medarbetare stöd i sitt förebyggande arbete.

Vad var syftet med teveprogrammen och magasinen?

– Att visa att det finns många orsaker bakom skolavhopp och att de som möter unga avhoppare inte kan hantera alla på samma

sätt. Projekten är oftast framgångsrika. Även det ville vi visa. Vi lyfter fram lärande exempel för att sprida metoderna.

Mer från Temagruppen Unga i arbetslivet

På spaning efter en skola utan avhopp

Förstatliga rektorerna, inför obligatorisk funktionshindersundervisning och forska mer om skolan. Det är tre av de förslag som panelen presenterade när Temagruppen Unga i arbetslivet och UR i juni arrangerade ett seminarium i Almedalen med rubriken *På spaning efter en skola utan avhopp*.

I panelen deltog Alice Bah Kuhnke, tidigare generaldirektör för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Erik Fichtelius, vd för UR, Joanna Halvardsson, journalist och föreläsare med aspergers syndrom, Matilda Hellström, vice ordförande för Sveriges elevråd – Svea och Lars Benon, rektor och grundare av Globala Gymnasiet.

Vilka ville ni nå?

– I första hand olika slags medarbetare i gymnasieskolan men även i grundskolans övre årskurser.

Vad händer nu?

– Dropouts-satsningen är en del av ett långsiktigt arbete för att underlätta ungas etablering på arbetsmarknaden. Vi fortsätter att sprida magasinen samt teve- och radioserien gratis till skolorna. Under hösten utvecklar vi en fortbildning för skolorna kring metoder som beskrivs i Dropouts.

Teveserien Dropouts och radioserien Skolan som förlorade mig finns på www.urplay.se

Magasinen: www.temaunga.se/magasinet-dropouts

Läs mer: www.temaunga.se

Debatten ger en stor dos inspiration och passar bra inför en diskussion med kollegorna!

www.vimeo.com/temaunga/skolautanavhopp

Om Temagruppen Unga i arbetslivet

Temagruppen Unga i arbetslivet samlar och sprider erfarenheter från de arbetsmarknadsprojekt, ESF-projekt, som riktats till unga under 2007–2013 med medel från Europeiska socialfonden. Temagruppen är ett samarbetsprojekt mellan Arbetsförmedlingen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Communicare, Försäkringskassan, Skolverket, Socialstyrelsen samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Två elevorganisationer om inflytande i skolan

Under valåret 2014 har några av de viktigaste valfrågorna handlat om skolan. Här berättar två av Sveriges största elevorganisationer om sina erfarenheter. De delar även med sig av sina visioner om den framtida skolan.

Mattias Hallberg, ordförande för Sveriges Elevkårer

Vilken roll spelar elevkåren i att försöka göra skolan bättre och mer demokratisk?

– Elevkårer är demokratiska föreningar som finns till för att skapa en mer givande skoltid för sina medlemmar. Vår utgångspunkt är att eleverna själva måste definiera vad en bättre skola innebär för dem. Frivillighet, självständighet och demokrati är tre väldigt viktiga principer i vårt arbete.

För Sveriges Elevkårer innebär inflytande för elever i praktiken att alla elever som vill ska få säga vad de tycker om rektorns eller lärarnas planer för skolan innan skolans ledning fattar beslut.

– Inflytande är ingen garanti för att det blir som eleverna vill

– för det måste man organisera sig, till exempel i en elevkår.

Hur märker ni i er organisation att det är valår – ökar intresset för era frågor?

– Från eleverna märker vi det absolut! Under valåret kommer det upp många frågor om makt, politik, engagemang, yttrandefrihet och liknande. Det har vi sett i arbetet med Skolval 2014, där Sveriges Elevkårer varit en av utförandeorganisationerna men det är också precis sådana frågor som vi arbetar med hela tiden. Kopplingen mellan samhället i stort och den egna skolan förtydligas. Vem får bestämma? Hur förvaltar man ett förtroende? Hur kritiskt/okritiskt ska man acceptera det politikerna säger.

Mattias upplever inte att intresset för frågor de driver ökar bland politiker under valåret men däremot ökar de partipolitiska ungdomsförbunden sin närvaro i skolan när det närmar sig val, vilket Sveriges Elevkårer tycker är positivt. Bland lärarna ser intresset olika ut.

– De flesta lärare taggar till som tusan när det blir valår. Men samtidigt finns det andra som tycker det är jobbigt och att politik inte hör hemma i skolan.

Hur kan skolorna stötta elevernas engagemang även när det inte är valår?

– Den viktigaste lärdomen är nog att elever är engagerade och vill göra skolan till något mer än bara lektionerna i klassrummen. Vi har massor av medlemmar som arrangerar

debatter, föreläsningar, temadagar med mera. Detta kan fortsätta även när valåret är över. Samma metoder eller aktiviteter kan användas för att skapa engagemang och debatt om vad som helst – inte bara om politik!

Mattias berättar om ett exempel på en uppskattad verksamhet som kallas för *Rektorsförhör*. Då bjuder elevkåren in sina medlemmar till vad som liknar en partiledarutfrågning i teve och på slutet får eleverna i publiken ställa sina egna frågor.

Vilken är din vision för en bättre och mer demokratisk skola?

– Min vision är att det ska finnas en framgångsrik elevkår på varje gymnasieskola. Alla elever ska vara medlemmar och vara engagerade i föreningar, utskott och kommittéer. Gemenskapen och skolandan är på topp. Tillsammans kan eleverna påverka sin skola och skapa en mer givande skoltid. Sveriges Elevkårer önskar

att alla elevkårer ska få det stöd och den hjälp de behöver för att bli framgångsrika. Där de finns ska elevkåren få föra elevernas talan i viktiga frågor som rör skolan. På sikt bör de ha samma position som lärarnas fackförbund på en skola.

Läs mer om Sveriges Elevkårer:
www.sverigeselevkarer.se

Mimmi Garpebring, ordförande för Sveriges elevråd – SVEA

Vilken roll spelar elevråden i att försöka göra skolan bättre och mer demokratisk?

– Det är elevråden som driver arbetet för en bättre och mer demokratisk skola framåt. De är med och anställer lärare, bedriver välkomstverksamheter, informerar om elevers rättigheter och representerar eleverna gentemot skolledare och huvudmän.

Sveriges elevråd – SVEA skiljer på två begrepp som de tycker ofta klumpas ihop i vardagligt tal, skoldemokrati och elevinflytande.

– Skoldemokrati är beslut om skolans struktur och utövas ofta genom representativ demokrati

där skolans alla grupper samlas. Elevinflytande handlar om elevers inflytande över vardagen, till exempel undervisningens innehåll och form. Elevinflytande är en lagstadgad rättighet som fulländar den demokratiska grund som skolan vilar på. Förutom organisationen av elever är elevernas vardagsinflytande en vital bit av skolans uppdrag.

Hur märker ni i er organisation att det är valår – ökar intresset för era frågor?

– Det är väldigt spännande att följa de lärare som kämpar för lärares rättigheter och som backar

upp elevernas utrymme i skoldebatten.

Mimmi upplever att det hos eleverna finns ett större intresse för skolpolitik idag än för bara något år sedan. Många organiserar sig under elevorganisationernas paraply, diskuterar och driver skolpolitik samt driver frågor utan att de måste ansluta sig partipolitiskt.

– Samhället byggs i skolan och då är det viktigt att skilja på ideologi eller parti och skolan. Samhället fortsätter ju oavsett politiskt styre. Det krävs långsiktiga överenskommelser om skolan mellan partierna och

de olika grupper som verkar i skolan.

Svea har beräknat hur ofta de stora debatterna före valet uppmärksammade elevernas verklighet och de följer som politiska beslut får för eleverna. Resultatet var att det var väldigt sällan som elevernas perspektiv lyftes fram:

– Tyvärr är det väldigt få politiker som lyfter in eleverna i skoldebatten. Även om vi i år har sett ett engagemang från politiker om att tydligare ta med eleverna i diskussionerna finns där fortfarande ett reellt problem då det saknas elever i skoldebatten. Elevernas verklighetsbild av skolan saknas. Politiken måste börja prata med elever, inte om elever!

Tillsammans med sina medlemmar har de startat kampanjen, #elevfokus för att synliggöra vikten av att skoldebatten har eleverna i centrum.

– Resultat som vi nu ser är att det inte bara är elever som slänger sig med termen och tar ställning, utan att ledande politiker offentligt tagit ställning för elevfokus i debatten, berättar Mimmi.

Hur kan skolorna stötta elevernas engagemang även när det inte är valår?

– Att arbeta med elevinflytande och skoldemokrati och att uppmuntra till engagemang är någonting som skolan alltid ska satsa på. Det är också viktigt att fortsätta den politiska diskussionen så att politik inte är något som sker varvt fjärde år, utan att regelbundet diskutera politik både i och utanför

undervisningen. Men det är inte bara eleverna som ska lyssna på politikerna utan framförallt ska politikerna få ta del av elevernas åsikter.

Som ett exempel på hur skolorna kan fortsätta arbetet lyfter Mimmi fram projektet *Det levande valet* (www.detlevande valet.se). Det är ett undervisningsmaterial om demokrati, styrelseskick och politik i form av rollspel.

Vilken är din vision för en bättre och mer demokratisk skola?

Ett långt svar på den frågan finns att läsa i vårt skolpolitiska program och på www.valmanifestet.org som är en plattform med elevernas bild av vad som konkret behövs för att skapa en bättre skola. Mitt kortfattade svar är: att en demokratisk kunskapskola ska vara en självklarhet!

Läs mer om Sveriges elevråd – Svea på: www.svea.org

” – Att som lärare använda sig av elevers lagstadgade rättighet till inflytande är ett självklart instrument för kunskap och utveckling som följer eleven livet ut. Våga bjuda in elever i utformningen av undervisningens innehåll, schemaläggning och olika arbetsformer. Det kan bli övningar i problemlösning, kreativitet och innovationsförmåga. Inflytande ökar också elevernas motivation.”

Mattias tips till elever som vill engagera sig i eller utanför skolan

- Starta en elevkår! Läs på vår hemsida om hur man gör eller ring oss så hjälper vi dig komma igång. När elever går samman på sina skola kring gemensamma intressen skapas stordåd.

.. lärare som vill förbättra elevinflytandet i klassrummet och i skolan

- Lärarna är experter på sitt yrke och jag som elevkårsaktivist är inte bäst lämpad att berätta hur de ska göra sitt jobb. Men en bra grundprincip är: behandla eleverna som vuxna och självständiga individer!
- Inflytandehandboken – ett material som Sveriges Elevkårer tagit fram tillsammans med Sveriges elevråd – Svea. Materialet finns på: www.inflytandehandboken.se

Mimmi tips till elever som vill engagera sig i eller utanför skolan

- Du kan om du vill!
- Ge inte upp. När man kämpar för att påverka går man in i många väggar, många saker man vill göra som inte blir av. Men det handlar om att fortsätta.
- Bygg relationer, som elevrådare är det smart att dricka kaffe med rektorn ganska ofta.
- Samla ihop kompisarna, diskutera, ta för dig och hitta vad just du är intresserad av.

... lärare som vill förbättra elevinflytandet i klassrummet och i skolan

- Bjud in eleverna i samtalet! Diskutera och utvärdera undervisningen gemensamt.
- Vill man slå två flugor i en smäll så kan man samarbeta med elevrådet och kombinera organisering med undervisning. Om elevrådet skulle arbeta med skollagen och elevers rättigheter kanske man kan föra ihop det med samhällsorienterade ämnen – eller samhällskunskapsundervisningen?
- Engagera och uppmana eleverna att gå med i elevrådet.
- Prata med dina kollegor, diskutera hur ni skapar ett demokratiskt klimat. Kör ni fast – hör av er till Svea!

Fler tips på material ...

Material att försätta med efter valen
På webbplatsen www.mucf.se/valar-i-klassrummet samlar vi tips och direktlänkar till det material vi presenterar i magasinet!

Det levande valet

Sverok och Sveriges elevråd – SVEA har under supervalåret drivit projektet *Det levande valet*, där två rollspel har tagits fram kopplat till frågor om demokrati och inflytande:

- **Rådet** – Ett rollspel om demokrati-frågor och Europaparlamentet.
- **Republiken Skolan** – Ett rollspel om demokratifrågor och riksdagsvalet.

Båda rollspelen fungerar utmärkt att använda även när det inte är valår! Ladda ned spelen, läs om dem samt få tips på hur du som handledare skapar en ännu bättre rollspelsupplevelse:

www.detlevandevalet.se

www.sverok.se

www.svea.org

Ungas delaktighet

Sveriges ungdomsråd arbetar för att unga, precis som vuxna, ska ha möjlighet att påverka sin egen vardag. På deras webbplats finns tips på roliga, kreativa, intressanta och spännande idéer på hur man kan arbeta med ungas delaktighet.

Bland annat hittar du *Metodboken!* som innehåller exempel på hur olika kommuner arbetat med inflytande och delaktighet för unga, till exempel politikerluncher i skolan i Tranemo och skolpaket för SO-lärare i Malmö.

www.sverigesungdomsråd.se

Kommunala frågor berör i hög grad unga!

Kommunerna ansvarar för mycket av det som rör ungas vardag, till exempel skolan, fritidsgården och idrottsplatsen. Men det är långt ifrån alla, både bland unga och vuxna, som vet vad kommunen ansvarar för och hur man kan påverka. Unga under 18 år får inte rösta men har samma rättigheter som alla andra medborgare att skriva medborgarförslag, kontakta en politiker eller begära ut allmänna handlingar.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, är en intresseorganisation för alla kommuner och landsting i Sverige. Förutom att ge stöd och service till tjänstemän och politiker tar SKL även fram statistik och material för en bredare målgrupp. På SKL:s webbplats hittar du lättillgänglig information om hur kommuner och landsting styrs och om valdeltagande och maktfördelning. Det går också att ladda ner skriften *Myter och fakta* som tar upp vanliga myter om den kommunala sektorn.

www.skl.se

Riksdagen efter valet

- Lär känna de 349 ledamöter som folket röstat in.
- Följ höstens budgetarbete i utskotten och kammaren.
- Boka in vårterminens studiebesök i Riksdagshuset.

www.riksdagen.se • 020-349 000

Valmyndigheten

På Valmyndighetens webbplats publiceras valresultat och statistik från de nationella valen till riksdagen, landstings- och kommunfullmäktige den 14 september 2014. Där finns även resultat och statistik från tidigare val.

www.val.se

 CENTRUM
FÖR LÄTTLÄST

 Alla Väljare
– en lättläst sajt om valet 2014

På den lättlästa valsajten Alla väljare finns de senaste nyheterna om politik. Alla väljare bevakar regeringsbildning och vad som händer efter valen den 14 september ända fram till årsskiftet.

www.allavaljare.se

europahuset

DIN EUROPEISKA MÖTESPLATS

Hur gick det? Hur ser mandatfördelningen ut? Vem är talman? Vilka representerar Sverige?

Under hösten kommer både uppdaterat material samt nytt informations- och utbildningsmaterial om vad som hänt och händer efter vårens Europaparlamentsval att publiceras och finnas tillgängligt för dig som är lärare. Du hittar materialet på: *Lärarummet* – en sida för lärare på Europeiska unionens officiella webbplats

<http://europa.eu/teachers-corner/> samt www.bookshop.europa.eu (du kan ändra till svenska i språkmenyn).

Vill du veta mer om vad det finns för material eller beställa material direkt kan du även kontakta Europahuset på:

europahuset-sverige@ec.europa.eu

Ta hjälp av ditt lokala Europa direkt-kontor!

Lokala informationskontor, så kallade Europa direkt-kontor (ED), finns runtom i Europa och i Sverige.

De hjälper allmänheten genom att svara på frågor om EU, guida dig rätt bland EU-programmen och i EU:s regelverk samt att hitta det EU-material du söker. Dessutom arrangerar de olika aktiviteter och evenemang.

Lärare kan alltid kontakta sitt lokala ED-kontor för att få tryckt material och i många fall finns även möjlighet att få besök av en ED-informatör till skolan.

Flera av informatörerna har lång erfarenhet av skolbesök och har goda idéer och uppslag på hur lärare kan integrera EU i undervisningen.

Nätverket med ED-kontor drivs av EU-kommissionen tillsammans med Europaparlamentets informationskontor samt lokala och regionala partner. På webbplatsen hittar du bland annat en lista över de 20 olika ED-kontoren i Sverige.

www.ec.europa.eu/sweden

Program från Utbildningsradion

 Webb
  Teve
  Radio
  Årskurs 4–6
  Årskurs 7–9
  Gymnasiet
  Lärare

Under valåret gör UR flera olika satsningar som kan användas i planeringsarbetet och i undervisningen om demokratifrågor. Allt material som nämns här hittar du på UR:s webbplats: www.ur.se

Påverka och påverkas i en demokrati

UR:s demokratisajt är navet i satsningen på program som rör politik, demokrati och värdegrundsfrågor. Här hittar du som lärare både hela program och kortare klipp att använda för din egen fortbildning eller direkt i klassrummet.

Det handlar om att förstå förutsättningarna, möjligheterna och utmaningarna i ett demokratiskt samhälle.

Skolan ska förmedla både kunskaper och de demokratiska grundläggande värdena till eleverna och det är viktigt att genomföra ett demokratiarbete som också kontinuerligt genomsyrar undervisningen i alla ämnen.

UR:s demokratisajt kompletteras och uppdateras kontinuerligt och lyfter fram dessa frågor även efter att valåret 2014 är till ända.

Människor för ändring

I alla tider har samhällsförändring börjat med att människor vågat drömma, orkat kämpa, och velat förändra. Men vad förändrar ett samhälle mer genomgripande och långsiktigt? Och kan man som enskild person göra skillnad? Här berättas bland annat om rösträttskampen Selma Lagerlöfs nytänkande, uppfinnaren Alfred Nobels kamp för att skapa en bättre framtid, Raoul Wallenbergs civilkurage som världsmedborgare och demonstrerande arbetare i Adalen som ville ha tryggare anställningar. Berättelserna handlar om dåtid, men lika mycket om nutid. Det är människor och händelser som på ett eller annat sätt varit med och förändrat samhället för alltid.

Ålder: Teveserien är avsedd för årskurs 4–6 men kan även användas i årskurs 7.

UR TIPSAR

Klippfunktionen!

Programmen kan användas i undervisningen genom att till exempel plocka ut klipp som passar innehållet i lektionen.

Hur du klipper i UR:s program framgår tydligt i filen *Skapa klipp* under respektive program. Det finns också en instruktionsfilm på UR:s webbplats.

www.ur.se

Dröm om demokrati

4-6 7-9

I serien *Dröm om demokrati* ges en grundkurs i hur demokratin fungerar i Sverige. Tittaren får stifta bekantskap med vår konstitution, våra grundlagar, de olika valen man kan rösta i samt hur den politiska makten fördelas efter valresultaten. Programmen ger även ett historiskt perspektiv på kampen för allmän rösträtt, kvinnors rätt och rättvisa villkor på arbetsmarknaden. Vi stiftar bekantskap med människor och organisationer som driver frågor utanför det politiska systemet samt med olika företrädare för de politiska blocken i Sverige. Efter serien kommer tittaren att förstå skillnaden mellan diktatur och demokrati, fri press och propaganda. Programmet ger även kunskap om vad som är höger och vänster i politiken, samt en förståelse för hur skatterna används i Sverige. Vikten av att rösta och att göra sin röst hörd blir tydlig då det i serien framgår att det är avgörande i en sund demokrati. Lärarhandledning finns.

Ålder: Teveserien är i sex delar och avsedd för årskurs 4–6 men kan även användas i årskurs 7.

Vem bestämmer vad?

7-9 G

I fyra animerade filmer går vi igenom vem som bestämmer vad. Hur fungerar det när man tar beslut om till exempel älgjakt, BMX-banor, gratis glasögon eller förbud av miljöfarliga glödlampor? Vi får se hur det fungerar när riksdagen, kommunen, landstinget och EU tar beslut. Vilka är det som bestämmer, hur går det till, och vem är det som bestämmer vilka det är som bestämmer? Serien finns även på arabiska, somaliska, pashto, polska och albanska och det finns ordlistor till varje avsnitt på de olika språken.

Ålder: Teveserie för årskurs 7–9 och gymnasiet på lätt svenska.

Thomas Hedengran agerar diktator i UR:s *Dröm om demokrati*.

Ensamkommande flyktingbarn

7-9

Det kommer allt fler ensamkommande flyktingbarn till Sverige. I dokumentärserien *Ensamkommande flyktingbarn* får vi träffa och lära känna ungdomar som lämnat allt. De berättar om flykten, om saknaden, om sina drömmar och om oron att inte få stanna. Hur är det att komma till Sverige som ensamkommande flyktingbarn? Hur hanterar ungdomarna sina rädslor, saknaden efter familjen och nervositeten? Kommer de att få stanna och hur finner de sig till rätta i det nya landet? Lärarhandledning finns, samt även en med arbetsuppgifter för elever med svenska som andraspråk.

Ålder: Teveserie för årskurs 7–9 i fyra delar.

Ideologiernas historia

7-9

Hur växte de politiska partiernas ideologier fram? Historiska porträtt av liberalismen, socialismen, ekologismen, konservatismen, kommunismen och feminismen från mitten av 1800-talet fram till omkring 2000. Serien finns även på svenska som andraspråk. Ideologiernas historia och vad som driver dessa människor passar utmärkt som bakgrund till och för att närma sig serien *De obekväma*.

Ålder: Teveserie i sex delar avsedd för årskurs 7–9.

Efter en lång och farlig flykt kom Ali, Reza, Mortaza, Aster, Hanna, Amin och Hadi till Sverige som ensamkommande flyktingbarn. Några får stanna, andra inte. Vi följer sju unga människor som lämnat allt i UR:s *Ensamkommande flyktingbarn*.

All rätt i världen

7-9

Vad är mänskliga rättigheter? Hur kom de till? Och hur fungerar de i världen och här hemma i vardagen? Programserie som anknuter till några av artiklarna i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och till FN:s konventioner om mänskliga rättigheter. I varje program möter vi en person som berättar om en händelse eller erfarenhet som gjort att de engagerat sig. Dessutom ger en expert oss sin syn på hur det är här i Sverige. Syftet är att ge kunskaper om vad begreppet mänskliga rättigheter står för och hur de kan eller bör fungera i vardagen. Hur bra är vi egentligen på mänskliga rättigheter här i Sverige? Och vad kan man som enskild person göra för att världen ska bli bättre att leva i? Lärarhandledning finns.

Ålder: Teveserie för årskurs 7–9.

Inspelning av UR:s nya serie Diktatorn.

Diktatorn

G

Hur skulle du agera om dina friheter och rättigheter togs ifrån dig och om du fick flytta in i ett samhälle där utgångsförbud råder, där arbetet är monotont och där livet är till synes meningslöst? Och hur skulle du agera om du dessutom tvingades leva tillsammans med människor helt olika dig själv? Detta blir verklighet för åtta unga människor under åtta dygn. För att ställa upp på dessa levnadsvillkor har de lockats med att det finns en prissumma på 100 000 kronor, men de har inte fått veta hur man vinner pengarna. Det enda de vet är att samhället de flyttar in i styrs av en diktator.

Diktatorn är en reality-serie som utgår från en uppbyggd diktatur där miljön är instängd och begränsad. Åtta deltagare mellan 18 och 25 år är uttagna utifrån åsikter, bakgrund och intresseområden. Under första dygnet i diktaturen presenteras deltagarna för samhällets grundregler. En guide introducerar arbetet som ska utföras åt samhället och hur samhället ska skötas. I övrigt får deltagarna inte veta någonting. Kommer någon att lämna diktaturen och på vilket sätt? I samhället är innehavet av personliga saker begränsat. Rättigheter och friheter är inskränkta. Hur gör man bäst för att överleva så länge som möjligt i samhället? Och vem är diktatorn? När de åtta dyggen gått lämnar invånarna samhället. Hur många de är då och hur serien avslutas förblir en hemlighet både för deltagarna själva samt tevetittarna in i det sista.

Ålder: Teveserie i åtta avsnitt för gymnasiet.

Aktivismens tid

G

Aktivismens tid är ett smart, modigt och spännande program som varvar lugna vardagliga bilder och tankegångar med aktioner av fartfyllt engagemang. I serien porträtteras 16 aktivister, två i varje program med bland annat gayaktivister från Sydafrika, miljöaktivister från Bangladesh, Libertarianer från USA och demokratiaktivister i Bosnien. Innehållet pendlar mellan att skildra aktivistens vardag och aktivism samtidigt som vi får stiga in i personens tankar om brytpunkter, strategier och livsåskådning. De två porträtten som varje program består av kommer att relatera till varandra utifrån olika frågeställningar.

Ålder: Teveserie i åtta avsnitt för gymnasiet.

Välkomna nästan allihopa

G

Hur kommer det sig att främlingsfientligheten i Sverige blir mer och mer rumsren? Varför känner sig olika sorters svenskar som främlingar för varandra? Doreen Månsson och Musse Hasselvall reser genom Sverige och upptäcker ett land där intolerans och missunnsamhet breder ut sig. Ett segregerat land – mångkulturellt sedan länge. Musse och Doreen möter nya mjuka Sverigedemokrater, gömda flyktingar och aktiva och avhoppade nynazister. Alla de möter bidrar till att ge ett nytt perspektiv på att leva i dagens mångkulturella Sverige.

Ålder: Teveserie i tio delar för gymnasiet.

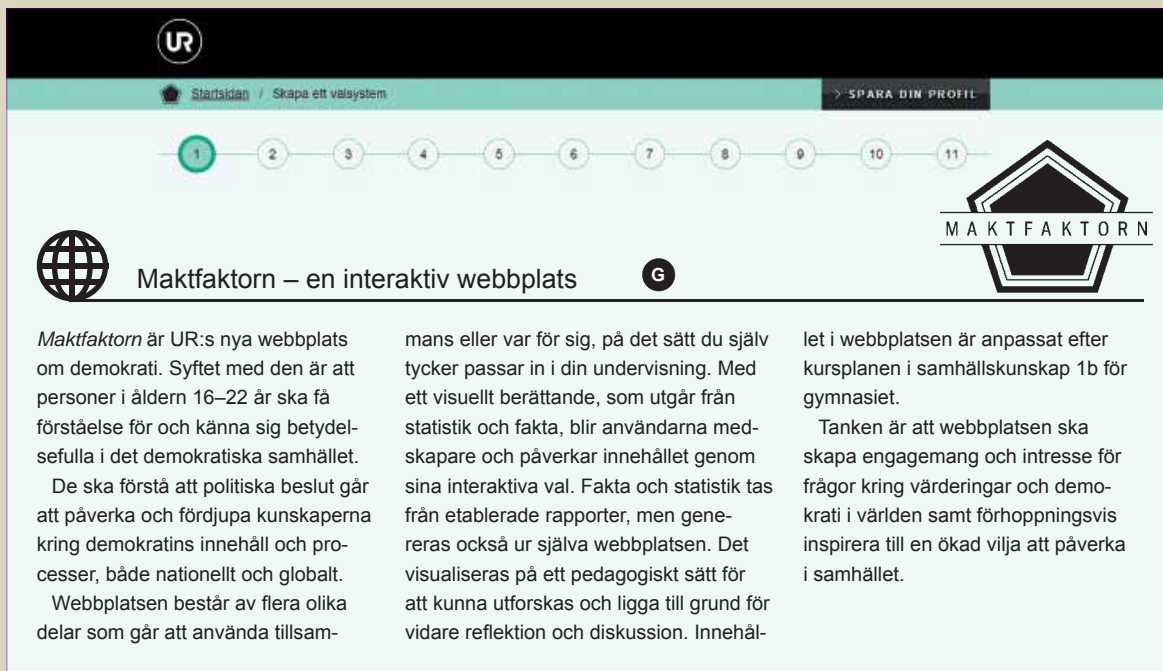
De obekväma

G

Här möter vi människor som brinner, lever och kämpar för sina åsikter. Huvudpersonerna är engagerade konstnärer, bloggare, musiker, aktivister och fria opinionsbildare som släpper in oss i sina liv och tankar. De berättar vad de vill förändra, hur de tycker att det borde gå till och varför det är viktigt. Frågor

som lyfts är bland annat klass, arbete, rasism, yttrandefrihet och övervakning. Medverkande: Sebbe Staxx, Alice Teodorescu, Clara Lidström, Peter Sunde, Makode Linde, Foujan Rouzbeh, Ivar Arpi.

Ålder: Teveserie i sju delar för gymnasiet.

Maktfaktorn – en interaktiv webbplats MAKTFAKTORN

Maktfaktorn är UR:s nya webbplats om demokrati. Syftet med den är att personer i åldern 16–22 år ska få förståelse för och känna sig betydelsefulla i det demokratiska samhället.

De ska förstå att politiska beslut går att påverka och fördjupa kunskaperna kring demokratins innehåll och processer, både nationellt och globalt.

Webbplatsen består av flera olika delar som går att använda tillsammans eller var för sig, på det sätt du själv tycker passar in i din undervisning. Med ett visuellt berättande, som utgår från statistik och fakta, blir användarna medskapare och påverkar innehållet genom sina interaktiva val. Fakta och statistik tas från etablerade rapporter, men genereras också ur själva webbplatsen. Det visualiseras på ett pedagogiskt sätt för att kunna utforskas och ligga till grund för vidare reflektion och diskussion. Innehållet i webbplatsen är anpassat efter kursplanen i samhällskunskap 1b för gymnasiet.

Tanken är att webbplatsen ska skapa engagemang och intresse för frågor kring värderingar och demokrati i världen samt förhoppningsvis inspirera till en ökad vilja att påverka i samhället.

Pop och politik G

En spegling av nutidshistorien genom ett musikaliskt filter – från rockens födelse på 1950-talet fram till våra dagar. Hur har popmusiken påverkat samhället och tvärtom? Varje program utgår från ett tema och länkar samman årtiondena genom att titta på vad som hänt på det specifika området de senaste 60 åren. Med hjälp av låtar, arkivklipp, intervjuer och personliga analyser illustreras såväl storpolitik som små förändringar som på sikt har betytt mycket för utvecklingen. Klassiska protestlåtar samsas med hits som de flesta har dansat till. Utgångspunkten är att all musik säger något om sin samtid. Lärarhandledning finns till *Pop och politik 2013*.

Ålder: Radioserie för gymnasiet.

Fortbildning för lärare

Författarröster om demokrati L

Åtta författare skriver var sin text om demokrati. Texten varvas med reportage. Programmen vill genom ett konstnärligt uttryck bidra till diskussionen om demokratin vi lever i och vart den är på väg.

Medverkande: Andrzej Tichy, Oline Stig, Leif Holmstrand, Helena Granström, Aleksander Motturi, Marjaneh Bakhtiari, Qaiser Mahmood och Lotta Lundberg. Radioserie i åtta delar.

Bildningsbyråns rasism L

Vad menas egentligen med rasism? Forskare och aktivister sätter begreppet rasism i en historisk kontext och resonerar kring dagens definition och varför rasism i olika yttringar uppstår. Radioserie i fyra delar.

Lärarrummet – Att undervisa i demokrati L

Hur arbetar man som lärare i valtider och kan man i sin undervisning utnyttja det faktum att demokratiska frågor och politiska strukturer hänger i luften? *Lärarrummet* följer en engagerad samhällslärare och några av hans kollegor under en dag med politik i fokus. Radioprogram

mucf
.se | Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällsfrågor

Erasmus+

Kompetensutveckling och demokratiarbete

Erasmus+ är EU:s program för internationellt samarbete inom utbildning, ungdom och idrott. Programmet är ett verktyg för att stötta internationellt samarbete och nya idéer och det finns en mängd olika sorters projekt som går att göra. Till exempel kan lärare få kompetensutveckling och ungdomsgrupper kan göra utbyten kring olika teman.

Ungdomsutbyte

För grupper av ungdomar mellan 13 och 30 år som är nyfikna på att möta unga från andra länder. Utbytet kan pågå i 5–21 dagar och kan vara en blandning av work-shopper, övningar och diskussioner.

Ett ungdomsutbyte kan inte vara en del av ordinarie undervisning eftersom det ska handla om lärande som äger rum utanför en formell utbildningssituation. Därmed kan grupper av unga söka. Projektet ska ha ett tema och vara relevant för ungas vardag. Det kan till exempel handla om ungdomskultur, miljöfrågor eller fördomar.

Kompetensutveckling för lärare

Skolor, från förskolor till gymnasieskolor, kan söka medel för olika former av kompetensutveckling av pedagogisk personal. Personalen kan delta på fortbildningskurs, jobbskugga eller undervisa på en skola eller en utbildningsorganisation i ett annat europeiskt land som deltar i programmet.

Aktiviteterna ska bidra till att

höja kompetensen och kvaliteten i utbildningen, framför allt genom att rikta in sig på att minska tidiga skolavhopp samt stärka elevernas kunskaper och färdigheter.

Läs mer om *Ungdomsutbyte* på:
www.mu.cf.se/ungdomsutbyte

Läs mer om *kompetensutveckling inom Erasmus+* på: www.utbyten.se

VALÅR I KLASSRUMMET

– ett magasin för dig som är lärare

Magasinet innehåller intervjuer, tips och länkar till informationsmaterial om hur skolan kan fortsätta att stimulera engagemang och intresse för samhällsfrågor, demokrati och politik efter valet och när det inte är valår.

Det här är tredje och sista numret i en serie av magasin som kommit under året. Det första numret gavs ut i april och innehöll tips kring undervisning inför Europaparlamentsvalet. I det andra numret som kom i augusti gavs inspiration och tips inför undervisning kring höstens allmänna val. Tidigare nummer samt annat material finns att ladda ned på webbplatsen:

www.mucf.se/valar-i-klassrummet

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se | och civilsamhällesfrågor

